

BRAGETEATRET ETABLERES

Siden slutten av 1960-årene har Drammen kommune, senere også Buskerud fylkeskommune, sett på muligheten for å etablere et profesjonelt teater i Drammen. «*Ved flere anledninger har man gjennom mer enn tretti år ønsket Riksteatret velkommen. I begynnelsen slet Riksteatret med lite egnede lokaler i Oslo og tok kontakt med Drammen for å vurdere mulighetene for å flytte sin virksomhet hit. [...] i løpet av disse årene har man (i Drammen kommune og Buskerud fylkeskommune – anmerkning) nedlagt mye arbeid og ressurser i håp om å få Riksteatret til Drammen, og det har i den forbindelse vært tegnet og utredet diverse forslag til lokaler i byen, spesielt i og rundt Drammens Teater og i lokaler hos UNION.*»¹

Riksteatret til Drammen?

I 1970-årene bevilget Drammen bystyre kr. 190 000,- til Den Norske Opera for å vise Stortinget og Riksteatret at kulturinteressen i byen var stor. Dette var mye penger den gang. Byen kjøpte også opp flere hus og arealer bak Drammens Teater og i nabokvartalet som kunne stå til disposisjon for Riksteatret. Det var forståelse blant politikerne for at Drammens Teater ikke egnert seg så godt til produksjon og forestillinger for Riksteatret. Men dette framstøtet lyktes som kjent, ikke.²

Stortingsinnstilling nr. 127 (1995-96) om lokalisering av de 3 R-ene i Oslo (Riksteatret, Rikskonsertene, Riksutstillinger), førte til en diskusjon om mulige former for «kompensasjon» til Drammen etter at byen hadde tapt kampen om å bli vertskommune for Riksteatret. Kulturminister Åse Kleveland uttalte at Drammen og Buskerud skulle få et «plaster på såret». Kulturministeren løftet også inn ideen om en satsing på det flerkulturelle, som hun syntes passet godt inn i Drammens profil som innvandrerbym.³

Regionalt teater for barn og unge

«*Sentrale personer i Arbeiderpartiet kom sammen for å «tenke høyt» om hvilke behov Drammen og Buskerud hadde i den forbindelse. [...] Behovet for et regionalt kulturverksted i Buskerud kom raskt opp, og det var ønske om at det skulle være samarbeid mellom profesjonelle og amatører, og at det flerkulturelle perspektivet skulle være inkludert. [...] Bak dette lå tanker om å etablere noe nytt spesielt rettet mot barn og unge som gikk ut over tradisjonelt barneteater og produksjoner som de eksisterende regionteatrene fremførte. Det ble derfor i første omgang tenkt stort, at dette kunne bli et nasjonalt senter for barn og unge. [...] I senere møter med kulturdepartementet, hvor Turid Birkeland hadde tatt over som kulturminister fra oktober 1996, ble det anbefalt å tone ned ambisjonene til å konsentrere planene om et regionalt teater for Buskerud, spesielt rettet mot barn og unge i første omgang.*»⁴

Det ble etter hvert stor politisk konsensus om disse tankene i de fleste politiske partier både lokalt, regionalt og nasjonalt.

¹ Kilde: «Plan for profesjonelt teater i Buskerud med spesiell oppgaver», vedtatt 08.12.1998 i Hovedutvalget for kultur i Buskerud fylkeskommune.

² Kilde: Tidligere ordfører i Drammen og stortingsrepresentant Erik Dalheim, 16.februar 2017.

³ Kilder: Notater fra Stortingsrepresentant Lise Christoffersen (23.januar 2017), notater fra tidligere medlem av Hovedutvalget for kultur i Buskerud fylkeskommune og Brageteatrets første styreleder Turid Hellgren (23.januar 2017) og notater fra tidligere stortingsrepresentant og fylkeskultursjef Åse Klundelien (6.februar 2017).

⁴ Kilde: Notat fra Turid Hellgren (19.01.2017).

Den 11. desember 1996 vedtok Stortinget: «Under forutsetning av at kommune og fylkeskommune gir sin tilslutning til dette foreslår flertallet at prosjektteatret bør utvikles til landsdels-/regionteater med spesielle funksjoner.»⁵

Man fulgte så vanlig politisk prosedyre ved at Buskerud fylkeskommune skulle forhandle videre med staten på vegne av Drammen kommune og Buskerud fylkeskommune.

Fylkesplanen for Buskerud 1997-2000: «MÅL/RESULTAT: Etablere prosjektteater i regionen med sete i Drammen, med spesielle oppgaver for barn og unge, for integrering av kunstnere med flerkulturell bakgrunn, og utvikling av kompetanse for samarbeid mellom profesjonelle og amatører. AKTIVITETER: Engasjere prosjektleder og etablere styringsgruppe/referansegruppe. Bearbeide, sende ny søknad til Kulturdepartementet. Forberede oppstart av prosjektteatret.»

Regionalt kulturverksted i Buskerud

I påvente av navnekonkurranse ga fylkeskommunen prosjektteatret det foreløpige navn «Regionalt kulturverksted i Buskerud». Kulturdepartementet bevilget 29.09.1997 kr. 100 000,- til utvikling av prosjektet, og Stortinget bevilget kr. 1 000 000,- til igangsetting og drift av prosjektteatret. «Statstilskuddet er et fast årlig tilskudd.»⁶

Den 25. august 1998 bevilget Hovedutvalget for kultur i Buskerud fylkeskommune 716 000,- kroner i tillegg til Stortingets millionbevilgning til produksjon og drift av «Regionalt kulturverksted i Buskerud» som dermed var etablert som teater forvaltet av Buskerud fylkeskommune, med eget budsjett (kr. 1 876 000,-) i tillegg til budsjettet for videre utvikling av institusjonen (kr. 354 323,-). Norsk kulturråd bevilget også kr. 160 000,- til produksjon.⁷

Teatret ble fra nå forvaltet av Buskerud fylkeskommune (slik Riksteatret i dag forvaltes av Kulturdepartementet). Fylkeskultursjef Åse Klundelien var ansvarlig for oppstart og framdrift av institusjonen på vegne av Buskerud fylkeskommune og Drammen kommune, og prosjektleder Terje Hartviksen utarbeidet planer for utviklingen og hadde en teatersjefs fullmakter for driften av teatret. Hovedutvalget for kultur i Buskerud fylkeskommune fungerte som styre, arbeidsoppgaver og budsjetter ble diskutert og vedtatt der, helt fram til man noen år senere nådde målsettingen at teatret skulle bli aksjeselskap. Teatrets første premiere «Kål og karri» fant sted 26. november 1998 i Drammens Teater. «Kål og Karri» var urpremiere skrevet av Sverre Knudsen i samarbeid med Arne Berggren, regi Bjørn Sæter, scenografi Per Olav A. Austdahl, komponist Hans Rønningen, skuespillerne Hilde Grythe, Anne Sørensen, Turi Tarjem, Terje Hartviksen, Hans Petter Meirik og Jon Erling Wevling.

Når man skaper noe nytt, må man forvente å møte motstand hos enkelte. Noen politikere var skeptiske til flerkulturell satsing, og «i teaterverkstedene i fylket (som tilbyr tjenester til amatørteatergruppene) var det krefter som mente at Buskerud Teater (sammenslutningen av teaterverkstedene i fylket) skulle utvikle seg til å bli Buskeruds profesjonelle teater. Følgelig så de på Brageteatret/Riksteatret til Drammen som en konkurrent og en urettmessig inntrenger, og gjorde hva de kunne for å forhindre dette. Diskusjonene om dette ble ganske ubehagelige og personlige.»⁸

⁵ Kilde: Budsjett-innst. S. nr. 2 – 1996-97.

⁶ Kilder: Statsbudsjettet kap. 324 Teater og operaformål, post 78 Ymse faste tiltak. Årsmelding 1998 for Regionalt kulturverksted i Buskerud, arkiv Buskerud fylkeskommune.

⁷ Kilde: Årsmelding 1998 for Regionalt kulturverksted i Buskerud, arkiv Buskerud fylkeskommune.

⁸ Kilde: Notat fra tidligere fylkeskultursjef Åse Klundelien (6. februar 2017).

Den 8. desember 1998 vedtok både Fylkestinget i Buskerud fylkeskommune og Drammen bystyre «Rapport om profesjonelt teater i Buskerud» utarbeidet og skrevet av Terje Hartviksen. Utskrift fra fylkestingets protokoll: «Fylkesutvalgets innstilling: Plan for profesjonelt teater i Buskerud med spesielle oppgaver, legges til grunn for det videre arbeidet... Innstillingen ble vedtatt mot 7 (6FrP og BFF) stemmer. 51 representanter var tilstede.» Det var med andre ord stor politisk konsensus om teatret. (Grunnlaget for vedtaket hadde tittel «Rapport om profesjonelt teater i Buskerud» fram til vedtaket, og endret tittel til «Plan for profesjonelt teater i Buskerud» etter vedtaket, fordi dette nå ble et styringsdokument.)

Fylkestinget la til grunn at teatret skulle være i full drift fra og med år 2000 med et budsjett på femten og en halv millioner (1998-) kroner.

I tillegg til de Arbeiderpartipolitikere som tok initiativ til å opprette et profesjonelt teater i Drammen og Buskerud, bør også Buskerudbenken på Stortinget og Hovedutvalget for kultur i fylkeskommunen nevnes som gode støttespillere etter hvert som arbeidet med teatret utviklet seg.

Brageteatret AS

Vårsemesteret 1999 ble det avviklet en åpen navnekonkurranse for prosjektteatret, og blant mange innkomne forslag vedtok Hovedutvalget for kultur navnet «Brageteatret». Nå spisses oppgavene til institusjonen ytterligere: «*Brageteatret skal være et produserende og profesjonelt teater med spesielle oppgaver i forhold til barn/unge og innvandrer kulturer, og Buskerud Teater skal være aktører for samarbeid og bistand på amatørteatersida*». Allerede samme år økte Brageteatrets budsjett til 4.5 millioner kroner, tre forestillinger ble produsert og samtlige kommuner i fylket kunne oppleve Brageteatrets forestillinger. «*Søknad til Stortinget om driftstilskudd på kr. 10 000 000 i henhold til vedtatte plan for Brageteatret resulterte i et statstilskudd på kr. 2 054 000. Dette innebærer at planene for driften i år 2000 må reduseres kraftig i forhold til opprinnelige planer, og at forventningene i kommunene og hos samarbeidspartnerne ikke kan innfris. Fylkestingets målsetting for driften må utsettes til år 2001.*» På regionalt og lokalt plan jobbes det videre: «*Vedtakter, organisasjonsform og styrerepresentanter ble vedtatt i Fylkestinget 07.12.1999. Drammen kommune skal formelt behandle dette i møte 07.03.00, men har tidligere uttalt at de vil følge fylkets vedtak.*»

Brageteatret er en suksess: «*Selv om vi har spilt i alle kommuner i Buskerud, er behovet mye større enn vi har kunnet dekke. Det er derfor lang venteliste for å få flere forestillinger i fylket.*» Angående lokalsituasjonen for Brageteatret: «*Nødvendige lokaler i Drammens Teater både til produksjon og kontorer står til disposisjon.*» Angående forvaltning og organisering av Brageteatret: «*Hovedutvalget for kultur i Buskerud fylkeskommune ønsker at Brageteatret blir etablert som egen institusjon og med eget styre så snart som mulig. (Aksjeselskap med Buskerud fylkeskommune og Drammen kommune som eiere (50% hver) og med en tilskuddsordning lik de fleste regionteatrene på 15% fra hver av eierne og 70% fra staten – anmerkning) Inntil et eget styre er konstituert, vil hovedutvalget fungere som midlertidig styre.*» Prosjektleder Terje Hartviksen fortsetter å lede teatret.⁹

Revisjonsberetningen fra fylkesrevisor Halvard Kleven (28.2.2001, arkiv Buskerud fylkeskommune) «*Særattestasjon – Årsregnskap 2000 for Brageteatret*» viser at budsjettene for Brageteatret fortsetter å øke. Regnskapet for år 2000 viser kr. 5 896 919,-. «*2000 har vært et fantastisk år for Brageteatret. Publikum og presse har tatt imot teatret med begeistring*», står det i Brageteatrets årsmelding for 2000. Og ikke minst: Et nytt og viktig kapittel i Brageteatrets historie ble skrevet da Brageteatret endret selskapsform fra å være en forvaltningsinstitusjon under Buskerud fylkeskommune til aksjeselskap: «*Brageteatret A/S ble stiftet av Buskerud fylkeskommune og Drammen kommune på stiftelsesmøte den 6. november 2000. Aksjene ble likt fordelt mellom de to*

⁹ Kilde: Årsmelding 1999 for Brageteatret i Buskerud, arkiv Buskerud fylkeskommune.

eierne.» Teatrets første styreleder ble Turid Hellgren, og Terje Hartviksen endret tittel fra prosjektleder og ble formelt ansatt som teatersjef.¹⁰

1.januar 2001 flyttet Brageteatret A/S inn i Thunegården/Drammens Teater, men det var ennå langt igjen til alle målsettingene i «Plan for profesjonelt teater» var innfridd.

Artikkelen er skrevet av Terje Hartviksen, med innspill og kommentarer fra stortingsrepresentant og fylkeskultursjef Åse Klundeli, ordfører i Drammen og stortingsrepresentant Lise Christoffersen, fylkespolitiker og Brageteatrets første styreleder Turid Hellgren, ordfører i Drammen og stortingspolitiker Erik Dalheim, arkivene i Stortinget, Buskerud fylkeskommune og Drammen kommune og Brageteatrets årsmeldinger fra 1998-2001

¹⁰ Kilde: Årsmelding 2000 for Brageteatret i Buskerud, arkiv Buskerud fylkeskommune